

Detta är ett sammandrag från den kandidatuppsats som jag under handledning av Margareta Edén och André Sadeghi skrev på audionomprogrammet vid Göteborgs Universitet VT 2019.

TEXT: LINDA KLASSON

Mer fokus på tinnitus i audiologisk rehabilitering?

INLEDNING

Den sammantagna tinnitusforskningen visar i dagsläget att tinnitus är ett vanligt förekommande besvär hos personer med hörselnedsättning. Forskningen bekräftar också att tinnitus kan leda till hälsobesvär och skapa ett stort personligt lidande för den drabbade individen med exempelvis koncentrationssvårigheter, sömnproblem, ångest och depression som följd. Även om det i dagsläget inte finns något "botemedel" som kan ta bort tinnitus, finns behandlingsmetoder som kan lindra den. Den behandlingsmetod som har mest evidens med stöd i flera oberoende studier är den psykologiskt inriktade behandlingsmetoden kognitiv beteendeterapi (Hesser, Weise, Westin, & Andersson, 2011).

Denna studie intresserar sig för tinnitus i den specifika patientgruppen vuxna personer med grav hörselnedsättning; mer specifikt på hur förekomsten av tinnitus i den aktuella patientgruppen förhåller sig till patientens upplevda livskvalitet. Att studera livskvalitet i förhållande till förekomsten av tinnitus är bland annat relevant utifrån det faktum att en person med grav hörselnedsättning har svårare att maskera sin tinnitus med hjälp av omgivningsljud än vad en

person med en lindrigare hörselnedsättning har, så att tinnitus därför kan upplevas starkare och mer påträngande för dessa patienter. Det finns också ett samband mellan en hörselnedsättnings grad och dess negativa inverkan på individens psykosociala hälsa (R. Hallam, Ashton, Sherbourne, & Gailey, 2006) och flertalet studier rapporterar om sämre psykosocial hälsa hos personer med grav hörselnedsättning än i den allmänna befolkningen, vilket gör det särskilt intressant att studera vad som påverkar livskvaliteten hos dessa patienter.

SYFTE

Syftet med studien var att undersöka om det finns skillnader i hur stor påverkan på det dagliga livet patienter med grav hörselnedsättning upplever att hörselnedsättningen har beroende på förekomst av tinnitus och om det finns ett behov av mer fokus på tinnitus i den audiologiska rehabiliteringen för patienter med grav hörselnedsättning.

METOD

Studien är en registerstudie som baseras på sekundärdata uthämtat från kvalitetsregistret för grav hörselnedsättning hos vuxna. Studien antog en

kvantitativ ansats och använde statistiska metoder för att besvara hypotesprövande frågeställningar.

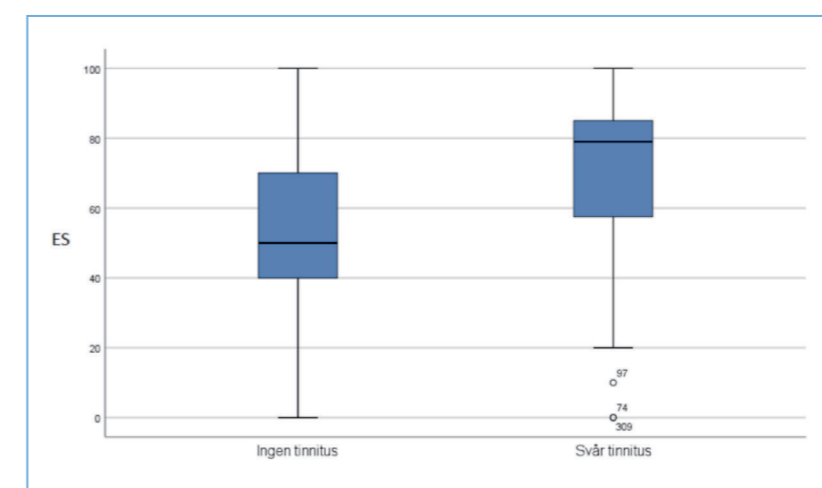
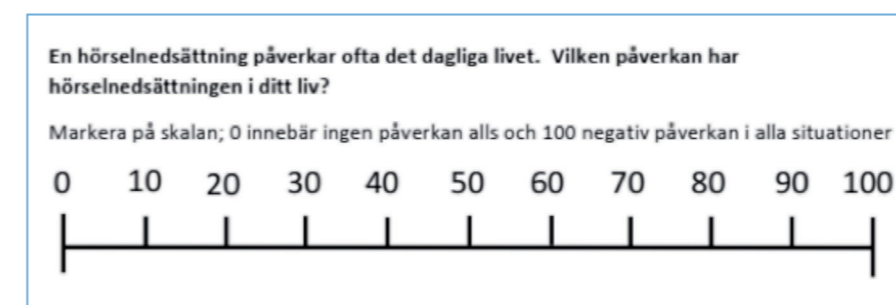
RESULTAT OCH DISKUSSION

I studien framkom att 48% (146 av 303) av studiens deltagare uppgav att de har tinnitus, varav 31% hade svår tinnitus (tinnitus som av patienten upplevs påverka det dagliga livet negativt ofta eller alltid).

Resultaten i studien talade sitt tydliga språk då det gäller tinnitus i förhållande till upplevd livskvalitet. Personerna som inte hade tinnitus uppgav att hörselnedsättningen hade betydligt mindre negativ påverkan på det dagliga livet än vad patienterna med svår tinnitus gjorde. I studien användes den så kallade ES-skalan (se figur 1), som är ett visuellt självskattningsinstrument där patienten får skatta sin hörselnedsättnings påverkan på det dagliga livet på en skala från 0 till 100. Noll motsvarar ingen påverkan på det dagliga livet alls och 100 motsvarar negativ påverkan på det dagliga livet i alla situationer. I figur 2 kan utläsas att medianen för patienterna med svår tinnitus är 79 jämfört med 50 för patienterna utan tinnitus. Den statistiska analysen visar att skillnaden mellan grupperna är statistiskt säkerställd ($p < 0.001$).

Figur 1. Hörselnedsättnings påverkan på det dagliga livet - den skattningsskala som användes i studien.

Figur 2. Boxplot. Estimation scale of bearing impairment on daily life (ES) vid baseline (då hörselrehabilitering påbörjas), för patienter med ingen (Mdn = 50, n = 153) respektive med svår tinnitus (Mdn = 79, n = 43). Värdet noll på ES-skalan representerar bästa tänkbara tillståndet och 100 representerar värsta tänkbara tillstånd.

För att utvärdera nyttan av den audiologiska rehabilitering som patienterna med grav hörselnedsättning har erhållit görs även, inom ramen för kvalitetsregistret för grav hörselnedsättning, en ettårsuppföljning ett år efter påbörjad hörselrehabilitering. Ett positivt resultat i detta sammanhang var att studien visade att patienternas självskattning av tinnitus påverkan på det dagliga livet (Alltid/Ofta/Ibland/Aldrig) hade minskat signifikant ($p=0.021$) vid ettårsuppföljningen ibland patienterna med svår tinnitus. Fortfarande kvarstår dock signifikant ($p=0.002$) och

betydligt större negativ påverkan på det dagliga livet kopplad till hörselnedsättningen, hos patienter med svår tinnitus jämfört med patienter utan tinnitus.

De nationella rekommendationerna i Sverige säger bland annat att hörselrehabilitering för vuxna personer med grav hörselnedsättning ska ske inom hörselteamverksamhet, där en multidisciplinär kompetens kan erbjudas patienten. Dessa patienter har ofta ett behov av en utvidgad rehabilitering som

kräver fler insatser än enbart tekniska åtgärder med utprovning av tekniska hjälpmedel (Nationellt kvalitetsregister för öron- och halssjukvård, 2016). Resultaten i studien visade i detta sammanhang att 76,7 % av patienterna med svår tinnitus hade erhållit utvidgad hörselrehabilitering, vilket är ett positivt resultat i sig. Dock visar studien att endast 9% av personerna med svår tinnitus har erhållit psykologiskt inriktade rehabiliteringsinsatser någon gång under de senaste 10 åren. Utifrån att KBT-behandling i dagsläget har störst evidens som behandlingsmetod för tinnitus, indikerar dessa resultat att även om de flesta patienter med svår tinnitus och grav hörselnedsättning visserligen erhållit utvidgad hörselrehabilitering, är det sällan tinnitusbehandlande rehabiliteringsinsatser som står i fokus och prioriteras i den utvidgade rehabiliteringen.

Studien påvisar således att förekomsten av besvärande tinnitus har en stark negativ inverkan på livskvaliteten i gruppen personer med grav hörselnedsättning (även om ett direkt orsakssamband inte går att säkerställa då ett statistiskt samband

inte är detsamma som ett orsakssamband) och att det finns en avsaknad tinnitusbehandlande rehabiliteringsinsatser. Utifrån att det övergripande målet för rehabiliteringsarbete ofta omnämns vara just att patienten ska erhålla en ökad livskvalitet, är det då inte dags att tinnitus börjar få större fokus i den audiologisk rehabiliteringen?

Frågan om hur hörselvården bäst ska utformas för att bättre kunna bemöta patienter med tinnitus specifika behov, rymmer dock fortfarande en del frågetecken. En tänkbar väg att gå är att KBT-terapi i framtiden i större utsträckning utförs av audionomer istället för som i dagsläget av psykologer (Baguley, McFerran & Hall, 2013).

För den som vill veta mer finns hela uppsatsen tillgänglig på hemsidan för registret för grav hörselnedsättning hos vuxna: https://hnsu.registrcentrum.se/om-registret/om-registret-for-grav-horselnedsattning-hos-vuxna/p/HJ_eQtBr7M

Referenser

Arlinger, S. (2003). *Negative consequences of uncorrected hearing loss—a review*. *Int J Audiol*, 42(SUPPL. 2), 17-20. doi:10.3109/14992020309074639

Baguley, D., McFerran, D., & Hall, D. (2013). *Tinnitus*. *Lancet*, 382(9904), 1600-1607. doi:10.1016/s0140-6736(13)60142-7

Christopher, R. C., Barbara, C., & Berthold, L. (2013). *Hearing loss and tinnitus—are funders and industry listening?* *Nature Biotechnology*, 31(11), 972. doi:10.1038/nbt.2736

Hallam, R., Ashton, P., Sherbourne, K., & Gailey, L. (2006). *Acquired profound hearing loss: mental health and other characteristics of a large sample*. *Int J Audiol*, 45(12), 715-723. doi:10.1080/14992020600957335

Hesser, H., Weise, C., Westin, V. Z., & Andersson, G. (2011). *A systematic review and metaanalysis of randomized controlled trials of cognitive-behavioral therapy for tinnitus distress*. *Clinical Psychology Review*, 31(4), 545-553. doi:10.1016/j.cpr.2010.12.006

Nationellt kvalitetsregister för öron- och halssjukvård. (2016). *Nationell rekommendation för rehabilitering av personer med grav hörselnedsättning*. Hämtad 2019-04-03 från <https://registrcentrum.blob.core.windows.net/hnsu/r/V-rdrekommandation-f-r-personer-med-grav-h-rselneds-ttning-ByZVllakx.pdf>